

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2012 M.
RUGSĖJO 17 D. ĮSAKYMO NR. V-861 „DĖL PIRMINĖS AMBULATORINĖS
PSIHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2018 m. sausio 18 d. Nr. V-59

Vilnius

P a k e i ĉ i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. rugsėjo 17 d. įsakymą Nr. V-861 „Dėl Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

„ĮSAKYMAS

**DĖL PIRMINĖS AMBULATORINĖS PSIHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 10 straipsnio 6 punktu:

1. T v i r t i n u Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašą (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad šiuo įsakymu patvirtinto Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašo nuostatos taikomos įstaigoms, teikiančioms pirmines ambulatorines psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, apmokamas Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis.

3. P a v e d u kontroliuoti šio įsakymo vykdymą viceministrui pagal veiklos sritį.“

Sveikatos apsaugos ministras

Aurelijus Veryga

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2012 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. V-861
(Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2018 m. sausio 18 d. įsakymo Nr. V-59
redakcija)

PIRMINĖS AMBULATORINĖS PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimus šias paslaugas teikiančiai įstaigai ir specialistams bei šių įstaigų ir specialistų funkcijas ir kompetenciją.

2. Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos psichikos sveikatos centruose.

3. Apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **Paciento būklės psichodiagnostinis įvertinimas** – gydytojo psichiatro, gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro arba medicinos psichologo atliekamas psychosocialinis vertinimas, atliekamas pacientui įtariant grėsmę ar bandymą nusižudyti, kurio metu yra vertinama paciento savizudybės rizika bei aptariamasis tolimesnės pagalbos planas.

3.2. **Pirminė ambulatorinė psichikos sveikatos priežiūra** – tai kvalifikuotų pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų psichikos sveikatos centruose, kompleksas.

3.3. **Pirminio lygio psichologinė-psichoterapinė intervencija** – gydytojo psichiatro, gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro ar medicinos psichologo asmeniui, grupei ar šeimai teikiamos paslaugos, kurių metu, taikant psichoterapinę techniką, keičiamas asmens probleminio elgesio modelis ir (ar) asmens požiūris, didinama asmens emocinė branda bei gerinama psichikos sveikata.

3.4. **Psichikos sveikatos centras** – asmens sveikatos priežiūros įstaiga (ar jos padalinys), turinti įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją, suteikiančią teisę teikti pirminės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas.

3.5. **Psichoterapinė technika** – trumpalaikio specializuoto poveikio būdas, naudojamas atliekant pirminio lygio psichologinę-psichoterapinę intervenciją. Psichoterapines technikas taiko gydytojas psichiatras, gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras ar medicinos psichologas, baigę psichoterapinės technikos mokymo kursus ir turintys jų baigimo pažymėjimą.

3.6. **Šeimos konsultavimas** – tai gydytojo psichiatro ir (ar) gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro, ir (ar) medicinos psichologo, ir (ar) socialinio darbuotojo, ir (ar) psichikos sveikatos slaugytojo darbas su paciento šeimos nariais, informavimas apie paciento sveikatą, ligos ypatumus, gydymo taktiką, palaikomojo-priešrecidyvinio gydymo būtinumą, bendravimo su ligoniu ypatumus.

3.7. Kitos Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme ir psichikos sveikatos priežiūrą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS PIRMINĖS AMBULATORINĖS PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ TEIKIMAS IR ORGANIZAVIMAS

4. Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas teikia specialistų komanda, kurią sudaro gydytojas psichiatras, vaikų ir paauglių psichiatras, psichikos sveikatos slaugytojas, socialinis darbuotojas ir medicinos psichologas (toliau – komanda). Komandoje gali dirbti ir kiti specialistai, kurių veikla susijusi su sveikatos priežiūra.

5. Mažiausią pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo komandą sudaro gydytojas psichiatras, psichikos sveikatos slaugytojas, socialinis darbuotojas ir medicinos psichologas. Kai komandoje nėra gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro, psichikos sveikatos priežiūros paslaugas vaikams gali teikti gydytojas psichiatras. Vaikų konsultavimui turi būti įrengta atskira patalpa.

6. Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos visiems prie psichikos sveikatos centro prisirašiusiems gyventojams.

7. Prisirašiusiems gyventojams turi būti užtikrinama visų amžiaus grupių asmenų psichikos sveikatos priežiūra bei priklausomybės ligų gydymo paslaugos.

8. Maksimalus aptarnaujamų gyventojų skaičius kiekvienam komandos nariui yra 17 000.

9. Psichikos sveikatos centras užtikrina komandoje dirbančių specialistų pirminių ambulatorinių psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ne mažiau kaip 6 val. kiekvieną darbo dieną.

10. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau – ASPĮ) privalo pacientams ir jų šeimos nariams sudaryti galimybę kreiptis į bet kurį psichikos sveikatos centro, teikiančio pirmines ambulatorines psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, komandos narį pagal ASPĮ vadovo nustatytą tvarką.

11. Psichikos sveikatos centre laikinai nesant gydytojo psichiatro (jo ligos, komandiruotės ar atostogų metu), psichikos sveikatos priežiūros paslaugas pilnamečiams pacientams gali teikti gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras pagal Lietuvos medicinos normoje nustatytą kompetenciją.

12. Psichikos sveikatos centras kartą per mėnesį teritorinei ligonių kasai (toliau – TLK) pateikia psichikos sveikatos centro darbuotojų skaičių (pagal specialybes). Psichikos sveikatos centras kiekvieną mėnesį pagal Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“ duomenis rengia praėjusio ataskaitinio laikotarpio (praėjusio mėnesio) prisirašiusių prie pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigų asmenų skaičiaus suderinimo protokolą (toliau – suderinimo protokolas). Suderinimo protokolas pateikiamas TLK derinti Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VLK) direktoriaus įsakymu nustatyta tvarka ir terminais.

13. Iki kiekvieno mėnesio 10 dienos psichikos sveikatos centras VLK nustatytu formatu TLK duomenų bazei elektroninėmis ryšio priemonėmis pateikia informaciją apie visas praėjusį mėnesį suteiktas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, apmokamas ar iš dalies apmokamas Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis ar kitų šaltinių lėšomis.

14. Mokėjimas už pirminės ambulatorinės asmens psichikos sveikatos priežiūros paslaugas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

III SKYRIUS PSIHIKOS SVEIKATOS CENTRO FUNKCIJOS

15. Psichikos sveikatos centras:

15.1. pagal kompetenciją užtikrina (suteikia ir organizuoja) būtinąją medicinos pagalbą;

15.2. vykdo ambulatorinę psichikos sveikatos priežiūrą:

15.2.1. propaguoja sveiką gyvenseną;

15.2.2. vykdo psichikos sutrikimų prevenciją;

15.2.3. dalyvauja įgyvendinant vaikų ir paauglių psichikos sveikatos stiprinimo bei priežiūros priemones;

15.2.4. dalyvauja įgyvendinant pagyvenusių žmonių psichikos sveikatos stiprinimo bei priežiūros priemones;

- 15.2.5. teikia pirminio lygio psichologinės-psichoterapinės intervencijos paslaugas asmeniui grupei ar šeimai;
- 15.2.6. atlieka paciento būklės psichodiagnostinį įvertinimą įtariant bandymą nusižudyti ar esant savižudybės rizikai;
- 15.2.7. atlieka pirminį asmens psichikos sveikatos būklės patikrinimą;
- 15.2.8. atlieka ankstyvąjį rizikos vartojant alkoholį įvertinimą;
- 15.2.9. teikia psichologinę pagalbą asmenims, turintiems psichikos sutrikimų, ir jų šeimos nariams;
- 15.2.10. vykdo psichikos ligonių, kuriems dažnai paūmėja psichikos sutrikimai ir tai kelia pavojų jų pačių ir (ar) aplinkinių sveikatai arba gyvybei, stebėseną;
- 15.2.11. teikia psichofarmakoterapijos, asmens, šeimos konsultavimo, psichiatrinės abiliacijos, psichosocialinės reabilitacijos paslaugas;
- 15.2.12. teikia priklausomybės ligų gydymo ir reabilitacijos pirminio lygio paslaugas;
- 15.2.13. teikia psichikos sveikatos slaugos, socialinės pagalbos paslaugas;
- 15.2.14. vykdo lėtiniais psichikos ir elgesio sutrikimais sergančių pacientų priežiūrą;
- 15.3. pagal kompetenciją atlieka profilaktinius sveikatos tikrinimus;
- 15.4. išduoda pacientams nedarbingumo pažymėjimus;
- 15.5. nepriskirtais jo kompetencijai, taip pat visais neaiškiais atvejais siunčia pacientus antrinio ar tretinio lygio ambulatorinių ar stacionarinių paslaugų gauti;
- 15.6. teikia psichikos sveikatos priežiūros paslaugas namuose pagal ASPĮ vadovo nustatytą tvarką;
- 15.7. pagal kompetenciją siunčia asmenis dėl neįgalumo, darbingumo lygio ir specialiųjų poreikių nustatymo;
- 15.8. nustato medicininės indikacijas ir kontraindikacijas dėl asmenų apgyvendinimo socialinės globos įstaigoje;
- 15.9. vykdo asmenų, kuriems teismo sprendimu taikomos priverčiamosios medicinos priemonės, ambulatorinį stebėjimą; teikia išvadą teismui dėl priverčiamųjų medicinos priemonių taikymo pratęsimo, rūšies pakeitimo ar jų taikymo panaikinimo;
- 15.10. bendradarbiauja su socialinės globos ir rūpybos įstaigomis, organizacijomis, teikiant psichikos sutrikimų turintiems asmenims socialinę pagalbą, reabilitacijos ir abiliacijos paslaugas;
- 15.11. tvarko medicinos dokumentaciją ir teikia statistikos ir kitus privalomosios atskaitomybės duomenis;
- 15.12. praneša apie sužalotus pacientus, kuriems žala galėjo būti padaryta nusikalstama veika, teisėsaugos institucijoms;
- 15.13. informuoja apie galimai pažeistas vaiko teises vaiko teisių apsaugos skyrius;
- 15.14. bendradarbiauja su šeimos gydytojais, slaugos bei socialiniais darbuotojais ir kitais specialistais, dirbančiais sveikatos priežiūros ar kitose įstaigose;
- 15.15. teikia kitas sveikatos priežiūros ir kitas paslaugas, numatytas Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

IV SKYRIUS

KOMANDOS NARIŲ FUNKCIJOS IR KOMPETENCIJA

16. Gydytojas psichiatras, gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras, psichikos sveikatos slaugytojas teikia pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas pagal kompetenciją, nustatytą atitinkamose Lietuvos medicinos normose.
17. Nesant gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro, gydytojas psichiatras pagal kompetenciją:
- 17.1. suteikia vaikams būtinąją psichiatrinę pagalbą;
- 17.2. siunčia vaikus konsultacijos pas gydytoją vaikų ir paauglių psichiatrą;
- 17.3. siunčia vaikus gydyti stacionare;
- 17.4. tęsia gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro konsultacijos metu paskirtą medikamentinį gydymą.

18. Psichikos sveikatos slaugytojas pagal kompetenciją organizuoja ir atlieka psichikos sveikatos slaugą:

18.1. įvertina psichikos ir elgesio sutrikimais sergančių asmenų slaugos poreikius ir pagal kompetenciją padeda spręsti pacientų problemas bei teikia jiems reikiamas slaugos paslaugas;

18.2. nustato psichikos ir elgesio sutrikimais sergančių asmenų slaugos poreikius;

18.3. profesionaliai ir saugiai atlieka gydytojo paskirtas gydymo procedūras, paaiškina pacientams jų poveikį ir kokio specialaus režimo reikia laikytis prieš jas ir po jų. Informuoja gydytoją apie procedūrų sukeltas komplikacijas;

18.4. informuoja pacientus apie paskirtų vaistų poveikį, galimas nepageidautinas reakcijas;

18.5. dalyvauja pacientų, kuriems taikoma pakaitinė palaikomoji terapija, sveikatos priežiūroje (išduoda gydytojo paskirtą metadono dozę ir stebi jos išgėrimą, veda metadono apskaitą, atlieka narkotinių medžiagų nustatymo testus);

18.6. bendradarbiauja su kolegomis, kitų profesijų specialistais, įstaigų darbuotojais, nuo kurių priklauso ar gali priklausyti žmonių psichikos sveikata;

18.7. dalyvauja organizuojant siuntimą dėl stacionarinio gydymo priverstine tvarka, kai pacientas kelia grėsmę savo ar aplinkinių sveikatai ar gyvybei;

18.8. rengia informaciją institucijoms pagal kompetenciją apie panaudotą smurtą – sužeistus, sužalotus asmenis, šeimoje įtariamą, gresiantį smurtą vaikams, ar globojamiems asmenims, taip pat vaikų nepriežiūrą;

18.9. teikia pacientams ir jų šeimos nariams, kitiems specialistams rekomendacijas psichikos sveikatos slaugos klausimais;

18.10. pagal kompetenciją teikia skubią pagalbą, kai nėra gydytojo ir iškyla tiesioginė grėsmė paciento gyvybei;

18.11. pildo ir tvarko medicininę dokumentaciją ir statistinės apskaitos formas pagal nustatytą tvarką, išrašo siuntimus atlikti procedūras. Gydytojo nurodymu paskiria pacientui kito vizito laiką;

18.12. naudojasi įstaigoje įdiegtomis kompiuterinėmis programomis;

18.13. laikosi užkrečiamųjų ligų profilaktikos reikalavimų;

18.14. laikosi medicininių atliekų tvarkymo taisyklių;

18.15. laikosi slaugos profesinės etikos ir deontologijos principų, gerbia pacientų teises.

19. Medicinos psichologas pagal kompetenciją:

19.1. atlieka vaikų ir pilnamečių pacientų psichologinę diagnostiką ir įvertinimą;

19.2. teikia psichologinio konsultavimo paslaugas ir padeda spręsti bendravimo, santykių su aplinkiniais ir asmenines problemas;

19.3. teikia specifinių elgesio ir emocijų sutrikimų diagnostikos ir terapijos paslaugas;

19.4. teikia psichologinę pagalbą ir (ar) pirminio lygio psichologinės-psichoterapinės intervencijos paslaugas asmenims, išgyvenusiems krizines situacijas ir (ar) patyrusiems psichologines traumas;

19.5. atlieka paciento būklės psichodiagnostinį įvertinimą įtariant bandymą nusižudyti ar esant savižudybės rizikai;

19.6. padeda spręsti asmeninio bei šeimos gyvenimo sunkumus, tarpasmeninius konfliktus;

19.7. teikia pacientams, jų šeimos nariams ir kitiems specialistams rekomendacijas psichologijos klausimais.

20. Socialinis darbuotojas pagal kompetenciją:

20.1. įvertina paciento (šeimos) socialinę padėtį, socialines problemas ir aplinką;

20.2. teikia informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo paslaugas, padeda asmeniui (šeimai) spręsti socialines problemas;

20.3. sudaro pacientui individualų socialinės pagalbos planą, numato jam konkrečias socialinės pagalbos priemones ir būdus;

20.4. teikia socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo bei socialines paslaugas;

20.5. organizuoja ir dirba su pacientų savipagalbos grupėmis;

20.6. organizuoja užimtumo terapiją, atsižvelgdamas į paciento gebėjimus ir ligos ypatumus;

20.7. tarpininkauja pacientui ir kitiems psichikos sveikatos centro komandos nariams sprendžiant paciento ir (ar) šeimos problemas;

20.8. sudaro sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat įveikti socialinę atskirtį;

20.9. teikia pacientui ir jo šeimos nariams, kitiems specialistams rekomendacijas socialinių paslaugų klausimais;

20.10. turėdamas duomenų, kad asmeniui (šeimai) reikia socialinių paslaugų, nedelsdamas informuoja asmens (šeimos) gyvenamosios vietos savivaldybę.
